

Sygn. akt III AUa 2038/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Staśkiewicz

Sędziowie: SSA Stanisława Kubica

SSA Ireneusz Lejczak (spr.)

Protokolant: Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 27 kwietnia 2016 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku **Z. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.**

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 28 lipca 2015 r. sygn. akt V U 1076/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że odwołanie oddala,

II. nie obciąża wnioskodawcy kosztami procesu za obie instancje.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28.07.2015 r. Sąd Okręgowy w Opolu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił odmowną decyzję Zakładu Ubezpieczeń społecznych Oddział w O. z 20.03.2015 r. i przyznał wnioskodawcy Z. S. prawo do emerytury pomostowej. Orzeczenie to oparł Sąd na następujących ustaleniach i wyprowadzonych z nich wnioskach: Z. S., urodzony w dniu (...), posiada ogólny okres ubezpieczeń społecznych w wymiarze 38 lat, 4 miesiące i 18 dni. W dniu 6 marca 2015 roku złożył wniosek o emeryturę pomostową po uprzednim rozwiązaniu stosunku pracy łączącego go z Zakładem Usług (...) w T. w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 roku do dnia 28 lutego 2015 roku. Okres tego zatrudnienia organ rentowy uznał jako okres pracy wykonywanej w szczególnych warunkach po dniu 31 grudnia 2008 roku. Zaskarżoną decyzją strona pozwana nie uznała wnioskodawcy jako okresu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od dnia 2 maja 1979 roku do dnia 31 października 2001 roku, podając, że stanowisko wskazane w świadectwie pracy z dnia 30 kwietnia 2002 roku nie jest zgodne ze stanowiskiem wykazanym w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 29 stycznia 2009 roku. W okresie od dnia 6 września 1976 roku do dnia 30 kwietnia 2002 roku wnioskodawca zatrudniony był w Fabryce (...) SA w T.. Zakład ten zajmował się produkcją produktów ceramicznych i porcelanowych poczynając od kubków po kompletne serwisy kawowe i obiadowe a także zastaw stołowych. W zakładzie praca odbywała się w systemie

czterozmianowym. Od dnia 2 maja 1979 roku do dnia 31 października 2001 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy produkcji wyrobów ceramicznych pracując stanowisku mechanika operatora linii formierskich. Jego praca w tym okresie polegała na ręcznym krojeniu masy formierskiej i nakładaniu jej na urządzenie gdzie wykonywało się zestawy deserowe a następnie talerze głębokie, salaterki itp. Na wydziale w którym pracował wnioskodawca były 3 linie talerzowe, 4 linie deserowe a także linie kubkowe. Łącznie istniało 12 linii produkcyjnych. Po nałożeniu masy formierskiej maszyna sama formowała naczynie. Do obowiązków wnioskodawcy należała również konserwacja maszyn w zakresie bieżących napraw. Z uwagi na pracę z masą ceramiczną linie często ulegały awarii, które każdy pracownik mógł we własnym zakresie usunąć. W hali panowało duże zapylenie i hałas wydobywający się z dużej ilości silników. Jedna maszyna posiadała około 30 silników. Każda z maszyn posiadała suszarnię i podsuszarnię wokół których panowała temperatura około 70°C. Przytaczając treść art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych wskazał Sąd Okręgowy, że spornym było jedynie to, czy przed dniem 1 stycznia 1999 roku wykonywał wnioskodawca pracę określoną w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Poza sporem bowiem było wykazanie przez niego 9 miesięcy pracy w szczególnych po dniu 31.12.2008 r. Oceniając tę okoliczność podniósł sąd I instancji, że pracodawca wnioskodawcy - Fabryka (...) SA w T. wydała mu świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach opisując, iż w okresie od dnia 2 maja 1979 roku do dnia 31 października 2001 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on prace w szczególnych warunkach na stanowisku operatora urządzeń formujących wymienionych w wykazie A, dziale V, poz. 11 pkt. 27 Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 4 z 1987 roku. Wskazał dalej, iż wykonywanie takiej pracy polegającej na obsłudze maszyny formierskiej na linii produkującej wyroby ceramiczne potwierdziły również dokumenty zawarte w aktach osobowych wnioskodawcy. Zauważył wprawdzie Sąd Okręgowy to, że dział V wskazuje prace w szczególnych warunkach wykonywane w budownictwie i przemyśle materiałów ogniotrwałych jednakże w ocenie Sądu pozostawała ta okoliczność bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Wskazał dalej Sąd, że właściwa wykładnia art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej winna prowadzić do wniosku, że umiejscowione w załączniku A do rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przyporządkowanie branżowe ma znaczenie wówczas jedynie, gdy uciążliwość i szkodliwość danej pracy wynika z wykonywania jej właśnie w ramach danej branży. Natomiast w sytuacji, gdy stopień szkodliwości lub uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od gałęzi gospodarki, w której praca ta jest wykonywana, to brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych jedynie dlatego, że w załączniku została przyporządkowana do innego działu przemysłu. Przy tym założeniu uznał Sąd, że Z. S. wykonywał w okresie od 2.05.1979 r. do 31.10.2001 r. prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie prac w warunkach szczególnych, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a to dział V, poz. 11. Zdaniem Sądu praca wnioskodawcy na stanowisku operatora linii formierskich wyrobów ceramicznych (porcelitu) odbywała się w analogicznych warunkach jak praca operatora (formowacza) wyrobów ceramicznych w budownictwie, do których należą m.in. dachówki. Tym samym wnioskodawca wykazał 15 letni okres pracy w warunkach szczególnych przed 1.01.1999 r. i spełnił wszystkie przesłanki do spornego świadczenia przewidziane w art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych.

Wyrok ten zaskarżyła apelacją w całości strona pozwana zarzucając mu naruszenie prawa materialnego poprzez nieprawidłowe zastosowanie art. 4, 11 i 49 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a także dokonanie wadliwych ustaleń faktycznych. W zakresie tego drugiego zarzutu wskazał skarżący na znajdujące podstaw w zebranych materiale dowodowym ustalenie sądu I instancji polegające na przyjęciu, że praca wykonywana przez wnioskodawcę na stanowisku formierza w zakładzie wytwarzającym talerze, filiżanki i kubki odbywała się w analogicznych warunkach jak praca przy produkcji wyrobów ceramicznych w budownictwie. Podkreślił przy tym organ rentowy, że Sąd nie przedstawił żadnych źródeł wiedzy co do warunków wykonywania pracy przy produkcji wyrobów ceramicznych w budownictwie, która pozwalałaby na zweryfikowanie prawidłowości dokonanej analogii. Konsekwencją powyższego błędu w ustaleniach faktycznych było wskazane w apelacji naruszenie przepisów prawa materialnego. W oparciu o tak uzasadnione zarzuty wniósł organ rentowy o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz o zasądzenia od wnioskodawcy na

rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie podnosząc, że Sąd Okręgowy oparł orzeczenie na prawidłowo zebranych materiałach dowodowych. Podkreślił przy tym, że uzyskał od pracodawcy świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych podobnie jak inni pracownicy zatrudnieni na tym samym stanowisku pracy. W ocenie wnioskodawcy dokument ten dodatkowo potwierdzał prawidłowość ustaleń Sądu Okręgowego, gdyż pracodawca najlepiej orientował się w warunkach pracy występujących na stanowiskach zatrudnianych pracowników.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Z treści zaskarżonej decyzji oraz z odpowiedzi na odwołanie wynikało, że sporne było jedynie spełnianie przez wnioskodawcę wymogów określonych w art. 4 pkt 2 i pkt 5 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 235, poz. 1656), a co z kolei sprowadzało się do potrzeby rozstrzygnięcia, czy w okresie od 2.05.1979 r. do 31.12.1998 r. wnioskodawca przepracował 14 lat i 3 miesiące w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - w rozumieniu art. 32 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w zw. z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43, ze zm. - dalej cyt. rozporządzenie). W wyżej wymienionym okresie wnioskodawca pracował w Fabryce (...) S.A. w T. na stanowisku operatora na linii formierskiej. Prawidłowo ustalił Sąd Okręgowy, że załącznik A do cyt. rozporządzenia w Dziale V pkt 11 wymienia prace przy produkcji wyrobów ceramicznych jako prace wykonywaną w warunkach szczególnych. Także przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zarządzenie nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z 7.02.1987 r. wymienia (w dziale dotyczącym budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych) pracę operatora urządzeń formujących jako stanowisko, na którym wykonywana jest praca w warunkach szczególnych. Także właściwy był wniosek tego Sądu, iż zakład pracy zatrudniający wnioskodawcę w spornym okresie nie mógł zostać zaliczony do gałęzi przemysłu: budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych ponieważ produkował talerze, salaterki i kubki porcelitowe, a zatem nie należał do tej branży - do której nawiązuje dział V załącznika A cyt. rozporządzenia. W swych rozważeniach Sąd Okręgowy skonstatował fakt wykonywania pracy w innej gałęzi przemysłu wnioskiem, że zawarte w załączniku A do cyt. rozporządzenia przyporządkowanie branżowe ma znaczenie jedynie, gdy uciążliwość i szkodliwość danej pracy wynika z wykonywania jej w danej branży (por. wyrok Sądu Najwyższego z 26.03.2014 r., II UK 368/13). Wniosek ten należało uznać za słuszny natomiast, w ocenie Sądu Apelacyjnego, sąd I instancji, opierając się na powyższej wykładni, niezasadnie zmarginalizował zawarte w cytowanym rozporządzeniu przyporządkowanie rodzajów wykonywanych prac do poszczególnych gałęzi gospodarki - uznając, iż samo wykonywanie prac podobnych lub polegających na obróbce tego samego surowca - lecz w innej branży, pozwala na analogiczne zastosowanie podstawy prawnej do zakwalifikowania wykonywanej pracy jako pracy w warunkach szczególnych. W pierwszej kolejności należało wskazać, że przyporządkowanie w wykazie A rozporządzenia poszczególnych działów do gałęzi gospodarki ma charakter normatywny. Inaczej rzecz ujmując: pracodawca w normie zawartej w art. 32 ust. 4 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 1 ust. 1 cyt. rozporządzenia uznał za pracę w warunkach szczególnych określoną w Dziale V pkt 11 załącznika A, czyli pracę przy produkcji wyrobów ceramicznych w przemyśle materiałów budowlanych. Taka musi być wykładnia językowa powyższej normy, gdy wziąć pod uwagę jednoznaczne zapisy zawarte w przedstawionych przepisach. Pracodawca, w cytowanym rozporządzeniu, dokonując podziału na poszczególne branże przedstawił stanowisko w kwestii natężenia czynników szkodliwych występujących w poszczególnych gałęziach gospodarki. Zakładać wobec tego należy, że świadomie uznał pracodawca, iż wykonywanie podobnych prac w różnych działach gospodarki skutkuje zróżnicowanym narażeniem pracowników na oddziaływanie szkodliwych warunków pracy, co uzasadnia uznanie prac wykonywanych w jednych branżach za pracę w szczególnych warunkach zaś w innych branżach nie daje podstaw do takiego uznania. Gdy dodatkowo zważyć, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących, co oznacza, że instytucja tzw. wcześniejszej emerytury podlega ścisłej wykładni (wyrok SN z 12.07.2011 r., II UK 2/11) to uznać należy, iż pracą w warunkach szczególnych jest praca opisana w wykazie A z uwzględnieniem wymienionej w tym wykazie branży. Przemawia za tym również ustanowienie w wykazie A katalogu 25 prac nieprzypisanych do żadnej branży, czyli zawarte w dziale XIV tzw. prace różne. Gdyby zatem określenie konkretnej branży w innych, kolejnych trzynastu działach, nie miało charakteru normatywnego to zbędne byłoby ustanawianie prac różnych, zawartych w dziale XIV. Można też

było do rozpatrywanej kwestii odnieść się poprzez przedstawienie argumentu, iż gdyby prawodawca zamierzał uznać za pracę w warunkach szczególnych pracę przy produkcji każdego wyrobów ceramicznych (nie tylko budowlanych), to prace takie umieściłby w dziale XIV wykazu A. Przytoczony natomiast przez Sąd Okręgowy i cytowany wyżej pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w wyroku z 26.03.2014 r. (z mylnie wskazaną przez Sąd Okręgowy datą 6.02.2014 r.) nie pozostaje w sprzeczności z przedstawioną wykładnią dotyczącą normatywnego waloru branży. Stany faktyczne spraw o emeryturę w obniżonym wieku obejmowały bowiem przypadki, gdy środowisko wykonywanej przez ubezpieczonego pracy odbiegało od środowiska właściwego dla branży jego pracodawcy. Wynikało to, np. z wewnętrznej organizacji zakładu pracy lub dodatkowych usług świadczonych przez pracodawcę. Jako przykład można wskazać wykonywanie pracy kierowcy samochodu ciężarowego w zorganizowanym dziale transportu u pracodawcy należącym do innej niż transport branży lub wykonywanie ciężkich prac załadunkowych i wyładunkowych. Świadczenie takich prac stale i w pełnym wymiarze jest tożsame u pracodawcy w każdej branży, a zatem nie przynależy do żadnej z dziedzin gospodarki. W rozpatrywanej sprawie stan faktyczny ustalony przez sąd I instancji w żaden sposób nie dawał podstaw do przyjęcia, iż warunki pracy wnioskodawcy w spornym okresie odbiegały od typowych warunków zatrudnienia w zakładzie produkującym ceramikę stołową, a zbliżone były do tych jakie istniały przy produkcji ceramiki budowlanej. Wnioskodawca w szczególności nie twierdził, że na przykład jego zakład pracy prowadził uboczną produkcję ceramiki budowlanej, przy wykonywaniu której był stale zatrudniony. Wobec tego, że sporny okres nie był okresem zatrudnienia wnioskodawcy przy produkcji materiałów ogniotrwałych oraz wyrobów ceramicznych w przemyśle materiałów budowlanych to tym samym okres ten nie był pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Oznaczało to niespełnienie przez wnioskodawcę warunku do emerytury pomostowej, określonego w art. 4 pkt 2. i pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych. Mając to na względzie należało - na podstawie art. 386 § 1 kpc - zmienić zaskarżony wyrok i odwołanie oddalić. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 kpc uznając za przesłankę uzasadniającą zastosowanie tego przepisu fakt, iż wnioskodawca pozostaje bez stałych źródeł utrzymania.

SSA I. Lejczak SSA B. Staśkiewicz SSA S. Kubica

R.S.